

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב' / גליון ל"ד
ערש"ק פרשת תצוה
ה'תשס"ה

איגוד תלמידי הישיבות

טעמו וראו כי טוב

הננו לבשר לקהל קוראינו כי ניתן להרשם
כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע
באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח לחודש בלבד
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא למנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

לקראת שבת

יו"ל ע"י מערכת 'לקראת שבת'
שע"י איגוד תלמידי הישיבות
כתובת המערכת:

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915

טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

פתח דבר

ברגשי גיל וכבוד הננו מתכבדים להגיש לפום רבנן ותלמידיהון שוחרי התורה ולומדיה קונטרס 'לקראת שבת' (גליון ל"ד), שגם הוא כקודמיו אוצר בלום מתוך רבבות עיני חידוש וביאור של תורת נשיא ישראל ומנהיגו, כקט"ת אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א, דהוי באופן ד"רחבה מני ים".

הקונטרס נחלק ל-ג' מדורים: 'מקרא אני דורש' – דרוש וחידוש בפשוטו של מקרא, ובו ביאור נפלא בכך שבקשת משה 'מחני נא מספרך' התקיימה דווקא בפרשתנו.

'ינה של תורה' - טעימה ממעיינות פנימיות התורה על הפרשה - הטעם בכך ש"ונשמע קולו בבואו אל הקודש" היה דבר כה הכרחי, ומדוע ביום הכיפורים לא היה צריך לזה.

'חידושי סוגיות' - עיונים וחידושים בסוגיות הש"ס וברמב"ם השייכים להפרשה, ובו ביאור נפלא בגדר האורים ותומים לשיטת הרמב"ם.

בתור תוספת מובא בזה המדור 'דרכי החסידות', והוא ליקוט נפלא משיחותיו וכתביו של כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע מליובאוויטש, הידועים בסגנונם ותוכנם המיוחד המתאר את דרכי החסידים הקדמונים ומנהגיהם בקודש, בענין ההתוועדות החסידית ומעלתה.

וזאת למודעי, שברוב המקומות לא הבאנו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן עברו הדברים עריכה קלה כו', ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שיש לו הערה או שאלה בביאורים אלו, מוטב שיעיין במקורי הדברים, שם נתבארו הדברים באריכות ובמתקנות ובתוספת מ"מ וכו'.

* * *

תפילתנו לבורא עולם שבזכות תוספת זו בלימוד התורה נזכה לקיום היעוד ד"תורה חדשה מאיתי תצא" ו"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
איגוד תלמידי הישיבות

מקרא אני דורש

"מחני נא מספרך" – מדוע דווקא בפרשת תצוה?

הביאור בכך שבקשת משה 'מחני' התקיימה דווקא בפרשתנו, תוך ביאור בהפלאתה וגדולתה של בקשת משה "מחני נא מספרך"

א. ידוע מה שכתב בעל הטורים, שפרשת תצוה היא הפרשה היחידה (מלידת משה ואילך) שאין נזכר בה שמו של משה רבנו, והטעם לכך הוא מה שבקש משה "מחני נא מספרך אשר כתבת", והרי "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה".

והנה, מכיון שכל עניני התורה הם בדיוק, צ"ל שענין זה ד"מחני נא מספרך" יש לו קשר מיוחד לתוכן דפרשתנו, שלכן קיומו בפועל הוא דוקא בפרשה זו (אף שבפשטות היה זה מתאים יותר לאחת הפרשיות שלאחר סיפור חטא העגל ובקשת משה הנ"ל).

ובמילא צ"ל מה השייכות ד"מחני" להמדובר בפרשתנו בענין נרות המנורה, בגדי הכהונה, חינוך אהרן ובניו ועשיית מזבח הקטורת.

ב. ויובן זה בהקדים הביאור בגודל הענין דבקשת משה "מחני נא מספרך" - מכל התורה כולה).

דהנה אמרו חז"ל (מכילתא בשלח טו, א) שהתורה נקראת ע"ש משה מכיוון ש"נתן נפשו על תורה", דהיינו, שענינו של משה הוא – התורה. ובמילא מובן, דבקשת משה "מחני נא מספרך", נוגעת בעצם המציאות דמשה – שהיה מאוחד עם התורה הקדושה.

ועד כדי כך גדלה מעלתו של משה, שמסירות זו (שנגעה בעצם מציאותו כנ"ל) היתה עבור

החוטאים בחטא העגל, שהיה חטא הכי חמור!

ולכאורה תמוה כיצד יתכן שמשה יעמיד את עצם מציאותו – הקשורה עם התורה, בשביל אלו שחטאו בעגל, שעברו על הלאו ד"לא יהי' לך" – ההיפך הגמור דתורה!

ועוד צ"ל – כיצד יועיל ענין זה ד"מחני", ככפרה לחטא העגל? [אמנם, ברש"י מבאר שמשה עשה זאת כדי "שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים". אך מפשטות הלשון משמע שביקש לפעול עי"ז כפרה לחטא העגל של בני, ולא רק כדי "שלא יאמרו וכו'". ועוד ועיקר – כשמדובר בענין דכפרה על "חטאה גדולה" של בני, כיצד שייך שלמשה – רעיא מהימנא של עם ישראל, תהיה תפיסת מקום לכך ש"לא יאמרו עליו" כו'?!].

ג. והביאור בזה:

הנה כתב רש"י (חוקת כא, כא) "משה הוא ישראל וישראל הם משה". דהיינו - משה רבינו הוא דבר אחד ממש עם כלל ישראל, ואין שייך כלל לחלק בינו ובין כלל ישראל.

והתאחדות זו של משה וישראל, עמוקה יותר מהתאחדותו עם התורה. כמו שמצינו בענין היחוד דבני עם הקב"ה, דאע"ג שאורייתא וקוב"ה כולא חד, מ"מ התאחדותם של בני עם הקב"ה גדולה ועמוקה יותר, שהרי ישראל קדמו לתורה, (ב"ק פ"א ד').

ועד"ז (וכתוצאה מזה) שגם אצל הנשיא (כלשון רש"י שם) "נשיא הדור הוא ככל הדור" – שהתאחדותו עם בני דורו גדולה יותר מהתאחדותם עם התורה.

ולכן מסר משה את עצמו והתקשרותו לתורה (גם) עבור עושי העגל. כי מכיון שהתקשרותו עם בני היתה גדולה מהתקשרותו עם התורה, הרי – (א) מסירת נפשו עבורם קודמת למסירת נפשו על התורה, (ב) התאחדות זו עם בני היא עם כל יהודי ואפילו עם אלה שאינם שייכים לתורה (וכמאחז"ל "אע"פ שחטא ישראל הוא").

וזהו הפירוש "אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך": הגם שחטא העגל הוא כ"כ חמור, ועד שמצד התורה אין שייך כפרה על זה, (דהיינו - הקב"ה רוצה למחול, אלא שהתורה מונעת זאת ממנו כביכול). תבע משה "מחני נא מספרך" – מהתורה, שאז תגלה ההתאחדות של משה עם בני, ועי"ז גם היחוד של בני עם הקב"ה שלמעלה מהתאחדות עם התורה, שמצד התאחדות זו ישנה כפרה גם על חטא העגל (ועד שזה יקשר אותם אח"כ גם עם התורה).

ד. ע"פ הכה"ל תובן גם השייכות של "מחני נא מספרך" עם פרשת תצוה.

דהנה, "ואתה תצוה" הוא (גם) מלשון "צוותא" וחיבור, דהיינו - שמשה מקשר ומחבר את כל בני ישראל למציאות אחת. שלכן גם בנוגע למנורה נאמר "ויקחו אליך (למשה) הגם שהדלקת הנרות היתה ע"י אהרן, כי אהרן מצד עצמו פועל רק על ה"נרות" המוכנים להדלקה (ע"י "נר מצוה

ותורה אור"). אבל ע"י "ויקחו אליך" – שהדלקת הנרות היתה קשורה עם משה, נכללו בזה כל בני, עד האחרון שבהם.

וזהו גם הקשר להמשך הפרשה - כהונת אהרן ובניו – שגם בזה מודגשת השותפות של משה ('ואתה הקרב אליך', "ועשית בגדי קודש" וכו'). דבשביל שאהרן הכהן יוכל להשפיע לכל בני, מוכרחת היתה מעורבותו של משה (כנ"ל).

וענין זה מתבטא גם במזבח הזהב - מזבח הקטורת (שהציווי עליו נאמר בסוף הפרשה). דהנה, אמרו חז"ל (כריתות ו, ב) "כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה עם סממני הקטורת" וזהו ע"ד מה שמשה מסר נפשו (אפי") בעבור עושי העגל. ועד למ"ש בסיום וחותרם הסדרה - "וכפר אהרן על קרנותיו גו' אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם גו" - הכפרה השלמה דבני ע"י הקטורת דיוה"כ.

ומענין זה ישנה הוראה לכאן"א מישראל: דכמו שמשה רבנו ע"ה, היה מוכן לוותר על ענין הכי נעלה ועיקרי - התקשרותו לתורה - עבור עם ישראל ועושי העגל בכללם, שזה נעלה יותר מ"ואהבת לרעך כמוך": דה"כמוך" של משה זה התורה, כל מציאותו היתה חדורה עם התורה, ומשה רבנו היה מוכן לוותר ע"כ רק בכדי שיוכל להתאחד עם בני ישראל, כולל גם אלו שעברו על דברי התורה ר"ל!

עד"ז - בהיותו רועה נאמן היה חפץ להיות מאוחד עם כל יהודי בכל זמן ומקום שהוא, וזוהי טענתו, שאם לא יהיה "תשא חטאתם" והוא ישאר "בספרך", "יאמרו עלי שלא הייתי כדאי", היות הוא לא מסר נפשו עד ל"מחני נא מספרך" – וילמדו מזה לדורי דורות.

וכמו כן בעבודת כל אחד ואחד: אין זה מספיק שתהיה אהבת ישראל לכל יהודי, אלא האהבה של "כמוך" דורשת שתהיה מסירות נפש עבור כל יהודי.

(ע"פ לקר"ש חכ"א עמ' 173 ואילך)

יינה של תורה

"ונשמע קולו" – שגם העובדים ב'רעש' יכנסו לקודש

הטעם בכך ש"ונשמע קולו בבואו אל הקודש" היה דבר כה הכרחי, ועד שזה הגורם
ל"ולא ימות", ומדוע א"כ ביום הכיפורים לא היה צריך לזה

א. בפרשתנו נאמר בנוגע למעיל הכהן גדול (כה, לג) "ועשית על שוליו רמוני תכלת וארגמן . .
ופעמוני זהב בתוכם סביב", והטעם לכך הוא "ונשמע קולו בבואו אל הקודש". ועד כדי כך נוגע
ענין זה בעבודת הכהן הגדול – כפי שממשיך הכתוב – "ולא ימות", ו"מכלל לאו אתה שומע הן"
(רש"י שם).

וצריך להבין, מדוע צלצול הפעמונים היה כה מוכרח "בבואו אל הקודש"? ואדרבה – הרי "לא
ברעש ה'", וכמו שרואים אצל הכהן הגדול גופא, שכניסתו "לפני ולפנים" (ביום הכיפורים) היתה
דווקא **ללא** בגדי זהב, (ובמילא) ללא הפעמונים.

הרמב"ן אמנם ביאר זאת ש"הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה", ו"קול הפעמונים" הוא מעין
"נטילת רשות" להיכנס לעבודה. אך לפי זה זהו רק **כהכנה לעבודה** ולא חלק ממנה, ומסתבר לומר
שמכיון כל ענין בעבודת הכהן הגדול הוא מדויק (ובפרט ענין כה גדול שגורם ל"ולא ימות"), שגם
ציווי זה שייך **לעבודת הכהן הגדול**.

ב. אחד הביאורים בזה:

הכהן הגדול עושה עבודתו בתור שליח של כלל ישראל. ובמילא, 'לוקח' הוא עימו את כלל
ישראל "אל הקודש".

והנה, בכמה מקומות בתורת החסידות מבואר באריכות, שעבודת בעל תשובה - שמצד ריחוקו הוא עוסק בבריחה מהרע - היא ב'רעש', וכמו הבורח מסכנת מוות שהוא צועק ורועש.

ועד"ז ישנו בכל סוג עבודה, אפילו אצל יהודי שאין לו כל עבירה. דבשעה שמתבונן במצבו איך שהוא 'רחוק' מאלוקות - דעדיין הוא יש ודבר נפרד מאלוקות מצד שהנפש הבהמית שלו עדיין בתוקפה, או אפילו מצד הרגש המציאות העצמית שלו (מצד הטוב שלו) - הוא מתעורר בקול רעש גדול 'לברוח' ממצבו זה.

[וכמו שמצינו ששאלו את הבעש"ט מדוע החסידים עושים תנועת וכו' בתפילתם, והשיב ע"כ שזהו ע"ד אחד הטובע בים ועושה תנועות בידי וצועק בכל כוחו בכדי להינצל].

וזהו הטעם לכך שעבודת הכה"ג במשך כל השנה היתה באופן של "ונשמע קולו". דכשהכהן נכנס לקודש 'לוקח' הוא עמו גם את אלו שעבודתם היא בקול רעש. וכמרוז גם בכך שהפעמונים היו בשיפולי המעיל, שזה קשור עם אלו שקשורים במדריגות התחתונות של בני"י שעבודתם היא מצד הריחוק, כנ"ל.

והנה בזה ישנה האזהרה ד"ולא ימות" - דבזה תלויה כללות החיות של כהן גדול. דאם הכהן אינו רוצה לכלול בעבודתו את אלו שבבחינת "שולי המעיל" - תתבטל מציאותו (ועבודתו). וזאת מכיוון ששלימות עם ישראל תלויה בעבודה שכוללת את ה'שישים ריבוא' של עם ישראל, מ"ראשיכם שבטיכם" גו' עד "חוטב עציך ושואב מימך".

ג. זהו אבל רק בעבודת הכהן גדול במשך כל השנה, כשהוא נכנס רק אל ה'קודש' (ולא לקודש הקדשים) - שם ישנם חילוקי מדריגות בין בני"י, ושם צריך הכהן גדול ל'ונשמע קולו'.

משא"כ בעבודת הכה"ג ביוה"כ בקודש הקדשים, שם אין צורך ברעש, דהרי ביוה"כ כל בני"י הם כמלאכים - דאז מתגלית התקשרותם העצמית של כל בני ישראל עם הקב"ה. ומכיוון שאז כל בני"י, אפילו אלו שהם בבחינת "שולי המעיל", עומדים בתכלית התאחדותם עם אלוקות, במילא כניסתו לקודש אינה באופן של רחוק שנעשה קרוב (דאז העבודה היא ברעש), אלא בתכלית הביטול - בקול דממה דקה.

(ע"פ לקו"ש חלק ט"ז עמ' 337 ואילך)

חידושי סוגיות

בגדר ה'אורים ותומים' לשיטת הרמב"ם

מביא ביאור שיטת הרמב"ם דבבית שני עשו אורים ותומים – דהאז"ת הם אבני החושן. מקשה ע"כ מסוגיית הגמ' ביומא ומיישב. מדקדק דהרמב"ם ורש"י חולקים בענין נוסף, ומבאר דאזלי לשיטתייהו.

"ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים" (תצוה כח, ט)

עה"ת עה"פ "ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים גו"²: "את האורים ואת התומים - הוא כתב של שם המפורש שהיה נותנו בתוך כפלי החשן שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו. ובמקדש שני היה החשן שאי אפשר לכהן גדול להיות מחוסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט שנאמר³ ושאל לו המשפט האורים" עכ"ל⁴, והיינו כי חסרון האורים ותומים אינו נוגע לעצם החושן אלא לענין ה"משפט", ולכן

(2) שמות כח, ל.

(3) במדבר כז, כא.

(4) וראה עוד בזה: תוד"ה ואורים יומא כא, ב. רשב"ם

ב"ב קלג ב ד"ה לגזבר. ראב"ע ויקרא טז, ד.

מבאר שיטת הרמב"ם באורים ותומים דבית שני

א. ברמב"ם פ"ד מהל' בית הבחירה ה"א: "ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקודש ולא היו נשאלין בהן שנאמר עד עמוד כהן לאורים ותומים ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמונה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים". ועד"ז כתב בפ"י מהל' כלי המקדש ה"י, ע"ש.

ובהשנות הראב"ד הל' ביהב"ח שם כתב: "וחיסור בגדים שאמר אינו כלום, שאינו מחשבון הבגדים", וראה כס"מ שם. וכ"כ רש"י בפירושו

(1) עזרא ב, סג.

אין הכה"ג מחוסר בגדים בהעדרם.⁵

אלא שלא היו נשאלין בהן.

מקשה על הרמב"ם מהגמרא ומיישב

ב. אלא דלכאורה צ"ב, דהנה יעויין בגמ' יומא כ"א ע"ב דפריך בנוגע לאש של המערכה: "ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר איניה מ"ד כו' אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוה"ק ואורים ותומים", ומשני: "אמרי אין, מיהוי הוי סיועי לא מסייעא" ע"כ, ומשמע דרק לענין אש אמרינן דמיהוי הוה ולא בשאר דברים. וי"ל שזהו באמת הטעם דלא ס"ל לרש"י שהיו אורים ותומים בבית שני אלא שלא היו משיבין כדעת הרמב"ם ודעימיה, כי אי"ז במשמעות הגמ' וכנ"ל.

וי"ל דס"ל להרמב"ם דלאחר שבע"כ צריך לתרץ לגבי אש המערכה דמיהוי הוי וסיועי לא מסייעא, שוב אפשר לומר כן גם לגבי או"ת שהיו אלא שלא היו משיבין. או שיתירה מזו - בענין או"ת מעיקרא לא הוו מקשי, דשפיר י"ל מסברא דהיו אלא שלא היו משיבין, ורק באש שהוא ענין בלתי מצוי ומנוגד לטבע האש ש"סיוע לא מסייעא" לא סליק בדעתיה דהמקשן לומר כן ולכן הקשה מאש דוקא.

ולדעת הרמב"ם נראה דמדוייק מה שאמרו

ביומא שם שחמשה דברים וביניהם אורים ותומים "חסרו", ולא קאמר "נגנזו" כמו שהוא בכ"כ מדרשים¹⁰, כי לשון גניזה משמעותו

10) במדב"ר (בהעלותך פט"ו, י"ד) ותנחומא (בהעלותך ו). משא"כ במקומות שנמנו האו"ת בין הה' דברים כפפנים (וכן בירושלמי הוריות פ"ג ה"ב, וש"נ. שהש"ר ח, ט) נאמר רק חסרו.

והנה במש"כ הרמב"ם שבבית שני עשו אורים ותומים אלא שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקודש (כמוש"כ בהל' כלי המקדש שם), כתב בספר באר שבע"ד ס"ל להרמב"ם שאבני החושן הם האורים ותומים⁷ (ולא השם המפורש שנתון בהם), וכדמוכח מהא דלא הזכיר בפ"ט מהל' כלי המקדש גבי עשיית בגדי כהונה את האורים ותומים וגם לא את נתינתן בחושן. וכן משמע בפיהמ"ש שלוש שכתב: "ושמיר נחש חופר אבנים ובו פתחו אורים ותומים", עכ"ל.

[וכן פירש ר"א בנו בפירושו על התורה: "והחכמים ז"ל אומרים שהם (האורים והתומים) תוארים לאבנים" כו'. ומסתבר שהוא הולך בשיטת אביו הרמב"ם. וי"ל דאזיל לשיטתו בפירוש "חשן" בשם אבי אביו (שם ד): "ואמר אבי אבא שגזרתו מן חש שטעמו מהירות התשובה אצל השאלה באורים ותומים" כו', הרי שהאו"ת הם חלק מהחשן, ואדרבה החשן נקרא על שם, כי מכיון שהאו"ת הם אבני החשן מובן שהאו"ת הם עיקר החושן ולכן נקרא על שםם].

ולכן מוכרח לומר שהאו"ת היו בבית שני

5) וראה ביאורו בלקוטי שיחות חלק י"א תצוה (ב).
6) לסוטה מח ע"א. וכ"ה במרכבת המשנה הל' בית הבחירה שם. הכתב והקבלה שמות כח, ל.
7) כשיטת הגאונים וכו', ראה תורה שלמה תצוה שם ש"כ שיטת רה"ג ורש"ג ור"ג, הובאו באוצה"ג ברכות ד, א. הרלב"ג בשם רז"ל. מדרש לק"ט תצוה כט. וראה פי' רגמ"ה ב"ב קכב, א.
8) סוטה פ"ט מ"ב.
9) שמות כח, ל.

ולכן פירש "כלפי ארון". וכ"כ גם המאירי ביומא שם דכלפי שכינה היינו כלפי ארון, ואף הוא אזיל לשיטתו שכתב ביומא ע"א ע"ב: "זוהו שבבית שני אעפ"י שעשו אר"ת להשלים מנין הבגדים כו' מ"מ לא היו נשאלין בהם מפני שלא היתה בהם רוה"ק", והוא כשיטת הרמב"ם דלעיל.

וביומא ה' ע"א: "מ"ט דמ"ד כל הכתוב בהן מעכב, אר"י בר ביסנא אמר קרא ועשית לאהרן ולבניו ככה עיכובא הוא, תינח כל מילתא דכתיבא בהאי ענינא מילתא דלא כתיבא בהאי ענינא מנא לן, אר"נ בר יצחק יליף פתח פתח רב משרישא אמר ושמרתם את משמרת ה' עכובא רב אשי אמר כי כן צויתי עכובא", וברש"י שם: "דלא כתיבא - בפרשת המילואים ב"זה הדבר אשר תעשה וגו'" לא כתיב שיתן אל החשן אורים ותומים כשהלבישן, אבל בפר' צו את אהרן שנאמרה שם עשיית המילואים כתיב ויתן עליו את החשן ויתן אל החשן את האורים ותומים".

אבל במאירי שם פירש שהכוונה ל"לבישת מכנסים ועשירית האיפה", ע"ש.

ונראה דרש"י לשיטתו שהאר"ת הוא השם המפורש ולא עצם אבני החושן, דעפ"ז שפיר פי' קושיית הגמ' דמנ"ל דנתינת השם באר"ת מעכבת. אבל המאירי לשיטתו כנ"ל דאזיל בשיטת הרמב"ם דאר"ת הם אבני החושן הרי ודאי דמעכבין גם בימי המילואים ולא יתכן לפרש על אר"ת, לכן פירש על לבישת מכנסיים ועשירית האיפה¹².

(חידושים וביאורים בש"ס ח"ג סימן ל"ד)

(12) וראה גם תוס' הרא"ש ב' ר"ת ותוס' ר"ד מהדר"ק ב' רבנו ברוך שהכוונה ביומא שם לפרישת שבעה.

שאינו בנמצא כלל ומציאותו חסרה. וא"ש דבאמת בהני מדרשים דמנו ה' דברים שנגזזו לא חשבו האורים ותומים ביניהם, דבאמת האר"ת במציאות היו ולא נגזזו כלל אלא שלא היו משיבין בהם¹¹.

מבאר ברמב"ם ורש"י דאזלי לשיטתיהו

ג. והנה ז"ל הרמב"ם בפ"י מהל' כלי המקדש ה"א: "וכיצד שואלין עומד הכהן ופניו לפני הארון והשואל מאחריו" כו', ומקורו ביומא ע"ג ע"א: "ת"ר כיצד שואלין השואל פניו כלפי הנשאל והנשאל פניו כלפי שכינה" כו', ע"ש. ופירש הרמב"ם דמה דאמרו "הנשאל פניו כלפי שכינה" היינו "לפני הארון", אבל ברש"י ליומא שם כתב: פניו כלפי שכינה, כלפי אורים ותומים ושם המפורש שבתוך החושן, וצ"ע אמאי לא פירש כן הרמב"ם ופי' כלפי ארון.

ועי' בכס"מ שעמד ע"ז וכתב: "ורבינו לא בחר בפירוש רש"י משום דא"כ מאי והנשאל פניו כלפי שכינה דקתני כיון דלאורים ותומים קרי שכינה הרי האר"ת היו על לבו ולא שייך למיתני פניו כלפי שכינה דאפשר שלא יהיו פניו כלפי החושן" ע"ש.

ולמשנ"ת הרי רש"י והרמב"ם לשיטתם, דרש"י דס"ל דאורים ותומים היינו השם המפורש שבחושן, שפיר קרוי אר"ת שכינה, אבל הרמב"ם דס"ל דאבני החושן הם האורים והתומים ולא השם, הרי א"א לפרש "כלפי שכינה" על האר"ת

(11) וא"ז דומה להמבואר בגמ' בנוגע לאש דמיהוה הו' סיוע לא מסייע, ומ"מ מונה אותו בין הה' דברים גם במדב"ר ותנחומא הנ"ל, כי שם עכ"פ ה' ענין של גניזה בפעולת האש עצמו, משא"כ באר"ת שרק שלא היו נשאלין בהם.

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אנרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ' מליובאוויטש נ"ע

כוסית 'משקה' על שום מה?

"באמצעות שתיית 'משקה' מתרכך העור המכסה ומסתיר על האמת. לאחר
שתימת 'משקה' כדבעי מקבל ה"סור מרע ועשה טוב" פנים אחרות לגמרי"

שני אופני התוועדות

בעבר הייתה ההתוועדות החסידית ראויה לתואר 'חסידית'. בהתוועדויות אלו דובר על מה שמסביב לחסידות, ביארו אמרה חסידית, סיפרו סיפורים חסידיים והפיקו את הלקח הנדרש מהם. כל זה העמיד את החסידים באוויר נקי ובמצב רוחני ונעלה יותר.

מהתוועדות חסידית בזמנים עברו, היו יוצאים החסידים - אומנם לא יראים יותר - אך חכמים, עדינים ונעלים יותר. האווירה החסידית שאפפה את המקום זיככה אותם.

כיום, בעקבות מצב ענייני התורה, החינוך והיהדות בעשרות השנים האחרונות שינתה ההתוועדות את פניה להתוועדות בחיזוק ענייני היהדות. מדברים על ענייני טהרת המשפחה, שמירת שבת, קביעת עיתים לתורה וכדומה.

נכון הדבר כי נושאים אלו חיוניים וחשובים ומוכרחים לדבר אודותם ואף להביאם לידי פועל - אך אסור בשום פנים ואופן שהתוועדות מעין זו תהווה תחליף להתוועדות החסידית האמיתית.

על חסידים לדעת כי ההתוועדות נחלקת לשני סוגים: (א) התוועדות שתפקידה לעורר בענייני יהדות, במהלכה ידברו אודות חיזוק היהדות בכלל והחינוך בפרט; (ב) התוועדות חסידית בה תבוא לידי ביטוי הרוח החסידית האמיתית.

בכל דבר - מבלי הבט על תוכנו הפנימי כגון שכל, מידות, מחשבה, דיבור ומעשה - מוכרח

להיות ה"בכך" שהוא תמציתו של הדבר.

בשני אופני התוועדות, הן בהתוועדות חסידיה שתפקידה לעורר תעמולה בענייני יהדות והן בהתוועדות החסידיה המקורית – מוכרח שיהיה "בכך". עיתים יהיה זה במימד רחב ולפעמים במימד צר יותר, אך בכל אופן יהיה ה"בכך".

(ספר השיחות ה'ש"ת עמ' נ ואילך)

לרכך את העור, להסיר את הלכלוך

התוועדות אצל חסידים היא אחת מיסודות דרכי החסידות ומתוועדים הרי על כוסית 'משקה'. בהשקפה ראשונה נראה כי אמירת לחיים על כוסית 'משקה' מופרכת. פלא הוא כיצד מגיעים חסידים לשתית 'משקה'. עיקר עניין החסידות הוא זהירות. בזהר כתוב "נהמא אפום חרבא ליכול". כשמכניסים פרוסת לחם לפה הרי זה כחרב, לא רק בשר כי אם גם לחם ובפרט כוסית 'משקה', לאור הידוע כי תורת הקבלה מזהירה מפני שתית יין סתם.

חסידות הרי היא השגה וגם המידות הם על-פי השכל. כיצד, איפוא, מגיעים החסידים ללקיחת 'משקה'?

האמת היא כי אמירת לחיים על כוסית 'משקה' היא בשביל הכוונה הפנימית. מצינו כי לפני שחיתת הבהמה משקין אותה על-מנת להקל את מלאכת הפשטת העור לאחר השחיטה. כך גם בהתוועדות החסידית, באמצעות שתית 'משקה' מתרכך העור המכסה ומסתיר על האמת. לאחר טעימת 'משקה' כדבעי מקבל ה"סור מרע ועשה טוב" פנים אחרות לגמרי. אז מבינים כי רע מתבטא גם בדברים המותרים שאינם רע ממש, ואילו טוב הוא דבר הטוב בעצם, לא רק דבר הנראה לטוב. הנחה זו באה באמצעות טעימת 'משקה' חסידי כשעור הבהמה של הנפש הטבעית מתרכך.

(לקוטי דיבורים ח"ה עמ' 1034 ואילך)

זכות הרבים עומדת

אחד מהוראותיו וסדרי הנהגותיו של אדמו"ר הזקן לחסידים הוא שייערכו, מפעם לפעם, התוועדויות חסידיה, בהם ישתתפו כל החסידים כעשיר וכעני הן בגשמיות והן ברוחניות אשר זכות הרבים והכוח שהעניק רבנו הזקן תעמוד להם.

ההתוועדות של סבי, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, הייתה מעוררת במאזין את כוח הנשמה, אשר כל אחד, לפי ערכו ומהותו, הסיק והחליט בתיקון העבר ובסדר חדש להבא.

פעם אמר לי אבי, כ"ק אדמו"ר הרשב"ב: "רוצה אני שיהיה לך מושג באופן הפעולה כפי ש"עצמי" פועל, שמהתוועדות הקצרה של שמחת בית השואבה יצאו בהחלטה של תשובה ועבודה, כל אחד לפי ערכו.

"אחד מהאורחים באותה התוועדות היה חיים נעמעסאוו, חנווני עשיר מעיר פלוצק. הוא היה אדם מבוסס, שבע רצון מכל הבחינות ומאותה התוועדות יצא שבור לגמרי".

(ספר השיחות הש"ת עמ' קמו ואילך)

ההתוועדות הינה ברכת אלוקים

התוועדות חסידית בימים עברו הייתה יסוד בחיים, אשר הניחה יסודות איתנים בחיים. אחרי התוועדות הרגישו המתוועדים כי הם נעשו זכים יותר. בין אם ההתוועדות הסירה לגמרי את הרפש והלכלוך של המידות הרעות בין אם לאו – בכל אופן, במידה מסוימת, נעשו הדברים הלא-טובים מאוסים בלב. ההתוועדות גרמה להביט על העבר בכאב ולחוש חרטה עמוקה.

ההתוועדות בימים עברו הייתה ברכת אלוקים. היא פתחה צוהר בפניות החשוכות של כל אחד אשר הוארו באור החסידות.

ההתוועדות הייתה יסוד בחיים הגשמיים ויסוד בחיים הרוחניים. שניהם, גם החסיד המבוגר שעליו היה להדריך ולהשפיע, והן החסיד הצעיר יותר שהושפע מהמבוגר יותר – ידעו את מעמדם ומצבם. לאברכים הצעירים הייתה דרך ארץ כלפי חסיד מבוגר, כל אחד ידע את מקומו וגם זקני החסידים הכירו בהתחייבותם כלפי הצעירים.

בעבר היו "אודנין שמעין" [=אוזניים שומעות] ורבים היו האברכים שהיו להם אוזניים ששומעות וקולטות.

בשעת ההתוועדות היו מדברים דברי חסידות והשיחה הייתה בהבנת העניין, לנתחו ולהראות כיצד יש להבין אותו. הצעירים היו שואלים והמבוגרים היו עונים. כך הוא הסדר של "מקבל" אמיתי, שבשעה שעליו לשמוע הוא עמל על השמיעה. להיות תלמיד זו "עבודה", וככל שאדם יגע יותר להיות תלמיד-מקבל הוא נעשה כלי מוכשר יותר לקבלה.

(לקוטי דיבורים חלקים א-ב עמ' 68 ואילך)